

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΜΕΛΕΤΗΣ ΑΝΚΑΘΙΣΤΗΤΗΣ ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ : ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ

1951

Ε.Υ. Δ. της Κ. τ. Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

των πού συνέβη νά τόν ταλαιπωρήσουν ἐκεῖνον, μόνο καί μόνο γιατί βαριέται νά τόν διαβάσει. Δέν ἔχει, τέλος, τὸ δικαίωμα νά προσπαθεῖ νά τόν πείσει, ν' ἀσκήσει δηλαδή ἐπάνω του τὴν ἠθική βία, γιατί ἔτσι δείχνει, πὼς θεωρεῖ ἀσβάρυντο τὸ στοχασμό του καὶ τὸ καταστάλαγμα τῆς ἀγωνίας του, πού ἔγινε στάση ζωῆς, εὐκαιρο καὶ κούφιο παραδοξογράφημα.

Αὐτὰ γιὰ μερικοὺς σύγχρονους τῶν συγγραφέων κριτικούς καὶ φίλους. Καὶ σὰ συνέχεια τῶν ὄσων εἴπαμε, πὼς γράφει στὸ δοκίμιό του ὁ Huxley.

I. M. Π.

Τὸ σπίτι τοῦ Θ. Καίρη.

Μίλησα, τίς προάλλες, γιὰ τὸ σπίτι τοῦ Σικελιανοῦ στὴ Συκιά. Σήμερα θὰ μιλήσω γιὰ ἓνα ἄλλο σπίτι, στὴν Ἀντρο, πού σπαράχτηκε ἡ καρδιά μου, καθὼς τὸ ἀντίκρουσα. Παραδομένο στὴν ἐπιβουλή τοῦ χρόνου καὶ στὴν ἀστοργία τῶν ἀνθρώπων δέν εἶναι μονάχα ἓνα θλιβερό ρημάδι. Εἶναι κ' ἓνας τόπος ἀνυπόφερτου ρύπου, κοπρῶνας καὶ σταῦλος καὶ σκουπιδαριὸ τῆς ὁλόγυρα γειτονιάς καὶ νὰ σκαλίζουν οἱ ὄρνιθες προσεχτικά τίς βρωμιές του καὶ νὰ τίς ξαπλώνουν, ὁλοένα νὰ τίς ξαπλώνουν παντοῦ. Μία πλάκα στὴν πρόσοψη δηλώνει, πὼς ἐκεῖ μέσα εἴσησε κάποτε ὁ Θεόφιλος Καίρης, ἡ μεγάλη μορφή τοῦ νησιοῦ.

Κ' εἶναι τὸ νησι νοικοκυρεμένο κ' ἡ πρωτεύουσα του γεμάτη σπίτια μεγάλα κι ὁμορφοχτισμένα καὶ περιποιημένα καὶ περιβόλια μὲ παρθενικά γιασσεμιά καὶ τὸν ἀπρέστη οἱ νησιῶτες δέν τὸν λυτοῦνται, γιὰ νὰ φρεσκάρουν κάθε τόσο τὰ σπίτια τους, τίς ἐκκλησιές τους, τὰ πάντα. Οἱ ἄσπρες πολιτείες τῶν Κυκλάδων οἱ πρόσχαρες ἀντίκρου στὸ γαλανὸ κύμα, κάτου ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τὸν ὁλόφωτο. Μονάχα τὸ σπίτι τοῦ φιλόσοφου καὶ τοῦ φιλόσοφου Καίρη ἀπομένει ἀκρωτηριασμένο κι ἀνάπηρο κι ἀξιοσυμπάθητο, σὰ νὰ τὸ χτύπησε καὶ κείνο ὁ πόλεμος, πού ἐρείπωσε τὴν πρόσοψη τῆς φανταχτερῆ τῆς πρωτεύουσας. Ὁ περαστικὸς ἀναρωτιέται, τί τὴ θέλουν τὴν προτομή του στὴν κεντρικὴ τους πλατεία οἱ Ἀντριῶτες, τὴ στιγμή πού ἀφήνουν τὸ σπίτι του νὰ λειώσει στὰ πόδια του ἀνυπεράσπιστο. Καὶ δὲ φαίνεται νὰ εἶναι μεγάλη ἡ δαπάνη, πού χρειάζεται γιὰ τὴν ἐπανόρθωση.

Κάποια κυρία, πολὺ πνευματικὴ καὶ πολὺ φιλοκαίρικη, μοῦ ἐξήγησε, πὼς ἔχει νὰ κάνει ὁ Πανάγιος Τάφος μὲ κείνο τὸ σπίτι καὶ πὼς καλὲς προθέσεις ἀπὸ ντόπιους χορηγοὺς πολλὲς ἐκδηλώθηκαν, μὰ δὲ μπόρεσαν νὰ πραγματοποιηθοῦν, ἐξαφορμῆς νομικῶν «κωλυμάτων».

Τέτιο πράμα δὲ μπορεῖ νὰ τὸ χωρέσει ὁ νους μου. Πὼς εἶναι καταδικασμένο νὰ πάει χαμένο τὸ σπίτι, γιατί ἔτσι τὸ θέλουν κάποιοι τύποι, πού δὲ μποροῦν νὰ τοὺς ξεπεράσουν ὅσοι εἶναι ταγμένοι ν' ἀγρ πνοῦν στὴν πιστὴ τήρησή τους. Βέβαια, στὸν τόπο μας οἱ τύποι εἶναι παντοδύναμοι, αὐτὸ τὸ ξέρουμε. Γιατί ὅλοι τοὺς μεταχειρίζονται σὰν καταφύγιο τῆς ἀβουλίας, τῆς ἀστοργίας καὶ τῆς ὑστεροβουλίας τους κά-

ποτε. Μὰ κάτι θὰ πρέπει νὰ γίνει, ὥστε τὸ σπίτι τοῦ Καίρη νὰ μὴν καταστραφεῖ ὀριστικά, νὰ ἐπισκευασθεῖ, νὰ διαρρυθμισθεῖ καὶ νὰ μεταβληθεῖ σὲ Μουσεῖο, τὸ «μουσεῖο Θεόφιλου Καίρη».

Εἰδάλλω, ἄς τὴν ξεκολλήσουν καὶ τὴν πλάκα τὴν ἀναμνηστικὴ ἀπὸ τὴν πρόσοψή του, γιὰ νὰ μὴν τὸ μαθαίνει κι ὁ ἀνυποψίστος περαστικὸς, πὼς τόσοι ἄνθρωποι, στὴν Ἀντρο κι ἄλλοῦ, στίς θάλασσες ὅλες τοῦ κόσμου καὶ πολλοὶ πλουσιότατοι, δὲ βρίσκουν τρόπο νὰ διαφυλάξουν καὶ νὰ περιποιηθοῦν μὲ τὴ στοργὴ πού τοῦ ταιριάζει τὸ σπίτι πού δέθηκε μὲ τὴ μνήμη μιᾶς φυσιογνωμίας σὰν τοῦ Καίρη.

I. M. Π.

Μία ἀπροσδόκητη συνέπεια.

Ἐνα γαλλικὸ περιοδικό, οἱ «Nouvelles Littéraires», ρώτησε διάφορους συγγραφεῖς ἐὰν γράφουν τὰ ἔργα τους κατευθεῖαν μὲ τὴ γραφομηχανή. Ἡ ἀπάντηση τῶν περισσότερων εἶταν ἀρνητικὴ. Δέν ἀπόρησα γι' αὐτό. Καὶ ἐγὼ ἂν ἐρωτιόμουν τὸ ἴδιο θὰ ἀπαντοῦσα. Αἰσθάνομαι ὅτι ἂν ἔπρεπε νὰ παρεμβάλλω μεταξὺ τῆς σκέψης μου καὶ τοῦ χαρτιοῦ πού θὰ τὴ δεχθεῖ τὴν ψυχρότητα τῆς μηχανῆς, κάθε δυνατὴ ἐκφραση ἀμέσως θὰ στείρευε.

Κάτι ἄλλο μὲ ἐξέπληξε. Οἱ περισσότεροι συγγραφεῖς πού γράφουν μὲ τὴ γραφομηχανὴ παρατηροῦν ὁμόφωνα, χωρὶς φυσικὰ νὰ ἔχουν συνεννοηθεῖ ἀναμεταξύ τους, ὅτι ἡ μηχανὴ τοὺς ὑποχρεώνει νὰ εἶναι πολὺ πιὸ σύντομοι καὶ συνοπτικοὶ παρὰ ὅταν γράφουν μὲ τὸ χέρι. «Κι' ὅταν ἀκόμα γράφει κανένας στὴ μηχανὴ μὲ σχετικὴ ταχύτητα, σημειώνει ἡ Κ. Μπερτίν, ἡ μηχανὴ πάντα ἐξασκεῖ κατασταλτικὸ ἔλεγχο. Ἄργο πορεῖ περισσότερο ἀπὸ τὴ φαντασία». — «Ἡ μηχανὴ ἐπιβάλλει ὀρισμένους περιορισμοὺς» λέει ὁ Α. Μπρονκούρ. Ὁ Ρ. Ντομέϊ: «Ἡ μηχανὴ εἶναι μιὰ θαυμάσια σίτα. Δέν ἐπιτρέπει νὰ περάσουν περιττὲς λέξεις. Ἡ τεμπελιά μου μὲ ἀναγκάζει νὰ τίς ἐγκαταλείψω». Ὁ Ρ. Γκαϊλλάρ: «Ἡ μηχανὴ ὑπαγορεύει σύντομες φράσεις. Εἶναι ἐκδηλο ὅτι ἂν ὁ Προῦστ ἔγραφε στὴ μηχανή, ὅλη ἡ μορφή τοῦ ἔργου του θὰ ἄλλαζε». Ὁ Ἐδ. Πείσσόν: «Ἡ μηχανὴ διδάσκει τὴ λιτότητα στοὺς συγγραφεῖς πού τὴν ἀγνοοῦν».

Ἡ ἔξερρα βέβαια ὅτι ἡ ἐνέργεια τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας εἶναι πολὺ εὐαίσθητη, ὅτι εἶναι ὅμως τόσο εὐαίσθητη ὥστε νὰ τὴν ἐπηρεάζει καὶ τὸ ὄργανο πού θὰ χρησιμοποιήσει εἶναι κάτι πού, ὁμολογῶ, δέν τὸ ὑποπτευόμουν, καὶ πού πρέπει νὰ μᾶς ἐμβάλλει σὲ πολλὲς σκέψεις.

A. Θ.

Ἐπιστροφὴ στὸ ποιητικὸ μυθιστόρημα.

Πολλὴ συζήτηση γίνεται τελευταῖα γιὰ τὸν Scott Fitzgerald, τὸν ἀμερικανὸ μυθιστοριογράφου πού πέθανε τὸ 1941. Τὰ βιβλία του διαβάζονται πολὺ στίς Ἠνωμένες Πολιτείες, μεταφράζονται στὴν Εὐρώπη, γράφονται βιογραφίες γι' αὐτὸν καὶ οἱ νέοι ἀμερικανοὶ πεζογρά-